

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво: Koroska cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za večkratne oglašne primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petitvra 24 vin., Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Kmetske pritožbe.

V Avstriji vlada se vedno po močehovsko postopu s kmetiskim prebivalstvom, dasiravno je ravno kmet doprinesel v tej vojni največje žrtve. Ogrski kmet ima vedno prednost pred avstrijskim, kakor da bi bili Ogrji bolj zanesljivi bratitelji domovine in bi bili več žrtvovali kot Avstrijci. Vsi vemo, da je ravno narobe res. Največja krivica se nam godi pri določevanju cen.

Te dni čitamo po listih, da je vlada določila v Avstriji sledeče cene za žito: za meterski stot pšenice ali pire 40 K, rži 40 K, ječmena 37 K in ovs 36 K. Za soržico ali mešano žito velja cena, ki je določena za najcenejšo dotično vrsto žita. Kdor odda pšenico ali rž najpozneje do dne 15. novembra t. l., dobi vrhu tega še nagrado (!) po 2 K za vsak meterski stot.

Na Ogrskem pa so določene za žito cene od 48 do 52 K! Razlika v cenah znaša 12-14 K!! Ali je to pravično!

Na nekem zborovanju na Dunaju je rekel načelnik „Središča za varstvo kmetijskih koristi“: „Položaj našega kmetijstva se je med vojno vedno slabšal in je stališče tega sedaj postalo nevzdržno. Vse druge koristi so povsod bolj zastopane kot kmetijske. Danes igrajo socialisti povsod glavno vlogo, in to še posebno v vladnih vojnogospodarskih posvetih. Po eni strani vlada brezvestna agitacija, po drugi kapitalizem. Naš kmet pa tiho doprinese žrtve na krvi in na blagu, delati mora težko tlako, tarejo in vežejo ga razne ostre oblastvene odredbe. Kmet se fepta z nogami, drugim se dovoli vse!“ Govornik izjavi, da se pri nas vlada upira določiti cene, ki bi bile primerne večjim stroškom, ki jih ima kmet s pridelovanjem, med tem ko se na Ogrskem brez vsega nadaljnjega to zvrši in se morajo zato stekati milijarde našega ljudskega premoženja na Ogrsko. Naši državni zavodi plačujejo po 200 K za 100 kg ogrskega ovs 1. Tako vendar ne more iti dalje.

Enako je pri cenah za seno, katero se plačuje pri nas po 17 K za 100 kg, med tem pa se plačuje seno v Budimpešti po 62 K za 100 kg!! Naša zahteva je, da se naše cene uredijo sorazmer-

no, kakor na Ogrskem, kakor tudi da se pri prodaji loči naše in ogrsko blago, da se v mali trgovini določijo popolnoma enake cene in se s tem onemogoči prodajati avstrijsko blago za ogrsko.

Naravnost vnebovpijoča krivica pa se godi avstrijskim kmetom glede oddaje živine in določitve cen naši živini. Pri nas v Avstriji cene živini znižujejo, na Ogrskem pa zvišujejo. Za živino ni na Ogrskem ne rekvizicije, ne uradnih najvišjih cen. Madžari ne vedo, kaj je prisilna oddaja živine; na Ogrskem je promet goveje živine popolnoma prost. Dočim pri nas plačujejo najboljše vole po 2 K 80 v do 3 K 20 v 1 kg, dobi n. pr. Madžar v okraju Szegedin za stare bike 4 K 90 v, za suhe 4letne vole 4 K 25 v, za stare izdojene krave 4 K 50 v, stare suhe krave 3 K 75 v, suho drobnjad 2 K 70 v, enoletne svine na paši 8 K, petmesečne prasce 10 K 1 kg žive teže. Ogrska zahteva za bore količino žita in moke, ki ga pošlje k nam v Avstrijo, naše seno, da tako more vzdržati število svoje živine. Iz statistike je razvidno, kakor poroča dunajski list „Zeit“, da je Ogrska število svoje živine v zadnjem letu povečala, dočim se je količina živine v Avstriji, posebno na Slovenskem Štajerskem vsled prisilne oddaje zmanjšala za približno polovico.

Na Ogrskem se ne samo poljedelsko, ampak tudi druga ministrstva zavzemajo za kmeta. Dočim se pri nas vsak sodnik, posebno mariborski in pljuški, trudi obsoditi kmetico, če je prodala jajce za vinar višje, kot ji je določil ceno kak magistratni uradnik, ali ki se brani oprostiti poštenega kmeta, če ga je kdo ocvadil, da je prodal vino po 3 K, (veliki vinotrčci pa ga smejo svobodno prodajati po 4, 5 in celo 6 K), je izdal ogrski pravosodni minister odredbo, da se malih in srednjih kmetov sploh ne sme obsojati radi draženja, ako prodajna svota ne znaša več kakor 5000 K.

Na Ogrskem dobi kmet pšenične otrobe po K 8-25 100 kg, pri nas pa ovsene po 43 K, pšeničnih pa sploh nikdar ne vidimo. Na Ogrskem je izdalo honvedno (domobrantsko) ministrstvo odlok, da se mora samostojne kmete, ki nimajo nobene moške moči pri hiši, katera bi bila v stanu voditi gospodarstvo, za čas od 15. marca do 15. novembra oprostiti vojaške službe. V Avstriji pa se oprosti črnovojniške službe, kakor je rekel poslanec Brenčič v svojem govoru, mladi gledališki igralci, mesarji, prekupci, trgovci in enaki ljudje, a kmetje ne!

Tega vsega pa je krivo, ker kmetski živelj v sedanji Avstriji nima več tiste moči, ki mu gre. Pri osrednji in pokrajinskih vladah prevladujejo meščani, veletržci, tovarnarji in socialni demokratje. In ti ljudje se še samo norčujejo iz kmeta in zahtevajo od njega živil, davkov in krepkih sinov-vojsčakov. Avstrija dobiva v zadnjih desetletjih z ozirom na svoj politični ustroj vedno bolj značaj industrijske države, kmet pa je potisnjen ob stran.

Vse drugače bo, ko bomo Slovenci in Hrvatje združeni v svojo samostojno jugoslovansko državo pod habsburškim žezlom. Dežele, v katerih prebivamo Jugoslovani, so po ogromni večini kmetske pokrajine. Tukaj se živi pošten, neizprijen, čvrst in veren kmetki rod. Nam ne bodo komandirali ne meščani, ne tovarnarji in ne socialisti, ampak v Jugoslaviji bo gospodoval slovenski in hrvaški kmet! Bog daj, da bi se to že skoraj zgodilo!

Vzdrževalnina za družine in svojce vpoklicanih.

Te dni so po mnogih davkarijah odvzeli svojcem vpoklicanih pole za podporo. Pole so odvzeli zato, da se podpore zvišajo in pravično uredijo. Naj torej ne bo nihče razburjen radi tega.

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Domnevali so pri nas vselej močne rezerve — katerih pa nismo posedali v Karpatih nikdar. Ako smo odbrali pri polku 30 mož za rezervo, nastala je spredaj, v prvi bojni črti, vrzel za ravno toliko. Torej smo se borili in umikali brez moza rezerve. Nepristani napadi od ruske strani in vedno naše umikanje s hriba na hrib, to početje je silno zavleklo sovražno prodiranje in pogoltnilo nasprotniku uprav nešteto človeških žrtev. Da, Karpati so bili grob ogromne ruske armade.

Na hribih za vasjo Laborčič smo zapustili sedmi kor in se vrnili nazaj k našemu tretjemu. Hodili smo skozi največje judovsko gnezdo, kar mi jih je kdaj zrlo oko, skozi mestce Sztrapko. Ležalo je pozneje med obema frontama in je silno trpelo vsled obsestranskega artilerijskega ognja.

Iz Sztrapke smo dospeli v že bralcem znano selo in gradišče Kikemež, kjer sem preskočil i jaz plot sedme božje zapovedi s tem, da sem poplul baronske hlače.

Iz Kikemež smo odkorakali v bolj severno ležeče selo Magyarapronca. Lepa, čisto slovaška vas z sicer madžarskim imenom, ki nam je nudila krov in toplo ležišče nad teden dni. Živelj smo tukaj v brezdelju. Bogzna kod so se tedaj piazili Rusi preko grab in hribovja. Se kanonov ni bilo slišati od nobene strani ne.

V že imenovani vasi se je bil nastanil naš polkovni štab v novem, krasno opremljenem župnišču. Gospoda plebana ni bilo pri hiši, jo je potegnil že pred nami neznano kam. Pa saj po hišnem gospodarju ni povpraševal nikdo veliko, samo da nam je zaupal pred odhodom polno dvorišče: gosi, rac, kur, viščancev in puranov. Moral je biti velik ljubitelj kureline. Bratoljub je bil tudi prav dobesedno vze-to, saj nam je zapustil na razpolago vse župnišče. Vsem bi privoščil, da bi bili videli mežnarjev obraz, ko je prišel enkrat za našega bivanja v tem župnišču na dvor plebanov trosit kuram zrnja. Več kakor dobro uro je zval perutnate dvonogače z:

„Cib, cip, cip. — cap, cap, cap — na, na, na, na!“

Dedecu se je ohripalo grlo vsled cip-cap-kljacija, a prikazala se ni na dvorišče niti ena s perjem odeta žival. Kam se je bila preselila nam zaupana perutnina, bi se danes rad ne zaupal javnosti. Bom še rajši počakal, da se kurja zadeva postavno zastara. Vsemu svetu je znano, da se bojijo kokoši moškega, kaj šele vojaka. So se pač tudi nas zbalili oni plebanovi kljunači in odrčali, da nam ne bi kdo očital kradljivosti ter prelile kurje krvi.

V tem selu se nam je godilo tako presneto dobro, da smo kar pozabili na vojsko in Ruse. Vse je robantilo in klelo, ko je došlo povelje, naj bi se zo-pet enkrat za izpremembo poskusili z Rusi, ki so že bili zasedli Bardiow (Bartfeld). S tem poveljem in z našim odhodom iz gostoljubne Magyarapronce se je začela ona znana naša ofenziva do gališkega mesta Jaslo in še dalje, dokler nam niso pošepnili Rusi: Dovolj! Nazaj!

Sovražnik je bil zasedel z občudovanja vredno naglico v vojaškem oziru važno oporno točko — mestce Bardiow. Pred tem mestom smo se sestali tudi mi z Rusi: a se nam niso nič kaj resno ustavljali.

Bili so ravno v tem času pošteno okleščeni v znani bitki pri Limanovi. Radi ondotnega udara so se umikali pred nami precej prostovoljno. Zagnali so se bili v karpatske prelaze s preneznatnimi silami, kateri so bili v nevarnosti, da bi jih mi ne strli popolnoma; tako so se pa rajši umaknili po prihoda ojačenj. Na tem umiku jim je bil naš tretji kor neprestano za petami.

Ta pobeg moram zabeležiti Rusom na pohvalno plat. Umikali so se z izvanredno naglico, le tuintam so se postavili po robu, da jim ne bi do krvi pohodili bežečih pet. Ves pogon je bil tudi nam kup trpljenja za želodec in noge. Brzeli smo za sovražnikom v pasje ostrem mrazu skoro brez počitka noč in dan. Tren nas ni utegnil dohajati, smo se pač preživljali z zimsko-svežim zrakom, po čegar zavžitku samo kruli po trebuhu in čreve se začnejo krčiti.

Kurili smo za Rusi preko mesteca Zmigrod do mesta Jaslo. Jaslo je bolj majhno, a lično — znažno mesto. Primerjal bi ga lahko z našim Celjem po legi in velikosti. Pred tem mestom so nam pokazali Rusi mesto dosedanjih pet tudi obraz. Postavili so se tu v bran, da so rešili iz mesta svoje bogate zaloge. Pred Jaslom so velikanski kotli, v katerih čistijo nafto in jo pretvarjajo v petrolej.

Tukaj je bil naš regiment zapleten v prasko s sovražnikom, jaz sem pa motril skozi kukalo početje sovražne artilerije. Dobro sem jih videl, kako so tu pripeljali v divjem kareju celo baterijo in jo postavili v kritje onih velikanskih kotlov. Odtod so pucali po našem topništvu, ki je podpiralo v boj zapleteno lastno pehoto. Je ruska artilerija večkrat drzno junška, če je sila in se jim je že mnogokrat obnesla ta drznost. Njihove tokrat za kotli skrite ter streljajoče kanone so pa spale naše havbice.

Prve granate so treščile v kotle, ki so se razleleli z zemljotresnim pokom. Črnogost dim se je po-